

מוקדש לזכות

בני אליעזר חיים נ"י

לרגל הכנסו לעול תורה ומצוות

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות

"עניני בר מצוה"

עולם, (כל משאלותיך עמוד ק"א) והטעם דס"ל דאף שקטן אינו בר חיובא מ"מ יש לו קיום מצוה מה"ת אף במצוה דאורייתא, ומהני מה שברך בקטנותו אף אחר שהגדיל, ועי' בזה בדעת נוטה ציצית (ח"ב סי' תצ"ג) דכשהגדיל אין צריך לברך שנית, דגם ברכת קטן נחשבת ברכה, וגם נפטר באהבת עולם, וע"ש בהערות שאמר רבינו זצ"ל שמעולם לא שמענו שיהיה הבר מצוה בליל הבר מצוה צריך אחר מעריב לשנות על אתר לצאת יד"ח ברכה"ת באהבת עולם עי' בשו"ע (סי' מ"ז ס"ז).

קטן המגדיל בקידוש לבנה

כתב לי רבינו זצ"ל, דגם מי שיגדיל בהמשך החדש לא ימתין לגדלותו רק יקדש הלבנה בזמנה דזריזין מקדימין למצות ושהוי מצוה לא משהינן, (וכ"כ בתשובתו במועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"ז ובסור"ס אשי ישראל תשובה שמ"א) ועי' ברמ"א (סי' נ"ג ס"י) ובשו"ת משיב דבר (ח"א סי' י"ח) ובבנין שלמה (סי' ס') ובשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קכ"א), דמבואר ברמ"א דיכול בר מצוה להתפלל מעריב מבעו"י קודם שיגדיל אף שאינו חייב רק מדין חינוך. ואמר רבינו זצ"ל, דכיון מחוייב עתה בקידוש לבנה מצד מצוות חינוך א"כ איך ידחה זאת, והרי כל קידוש לבנה הוא מדרבנן, ואין לומר שאם נסבור שחייב חינוך הוא על האב ולא על הבן שאז האב יצוהו והקטן מ"מ ידחה לאח"כ, דהא קטן צריך לשמוע בקול אביו (דרך שיחה ח"ב עמוד ר"ע וכ"כ בשיח התורה ח"ב סי' תתמ"א), ואין נפק"מ אם הוא חד דרבנן או תרי דרבנן רק לגבי הוציא אחרים, ולא מצינו מקור להמתין בדרבנן עד שיגדיל (כל משאלותיך עמוד ק"א), ואדרבה יש לו להקדים דזריזין מקדימין למצות (שערי ציון).

לא להמתין מלקיים מצות עד הבר מצוה

שמעתי מרבינו זצ"ל דכשיכול הקטן לקיים המצוה בקטנותו יקיים המצוה מיד בקטנותו מדין זריזין מקדימין ולא ימתין עד שיגדיל. וכ"כ לגבי נ"ח דאי"צ להמתין עד צה"כ כיון דהמצוה דרבנן, עי' בס' נר חנוכה (פ"ב הערה נ"א), וכן השיב במכתב בס' בית היין (סי' ע"ד ע"ט) וז"ל (צ"ה ב' תוד"ה איש) וגם כאן יצא יד"ח אף שיש חד דרבנן, ע"כ, והגר"ח מ"ש שטיינברג שליט"א שאלו על זה, דשם לא היה בר חיובא בפסח ראשון ואינו בתשלומין ונו"נ בזה עם רבנו זצ"ל ולבסוף השיב וז"ל עיינתי עוד פעם ודבריכם נכונים וחוזרני בי, עכ"ד, ועי' בק"ס (פ"ה מקרבן פסח ה"י) שלמד ברמב"ם כדברי רבנו מעיקרא, גם האור שמח (שם) כתב להוכיח מדברי הרמב"ם שם כן, ועי' שם שדחה דהוא דין דוקא בק"פ דכ"ה שה לבית עי' בכס"מ שם, ובאור שמח שם כ' וסתימתן של התנאים יוכיח שהוא דין בכל הקרבנות דכל מי שמביא קרבן בעודו קטן ושוב אח"כ הגדיל יוצא במה שנכלל בכלל ישראל ועשה כמוהם בעודו קטן, ולא חייבתו גדלותו עוד הפעם, [ורבנו אמנם חזר במכתבו מהראייה מהתוס' אבל מעצם הדין לא הדר בו, וכן שמעתי משמיב למעשה בבר מצוה לנכדו ה' כסלו תשע"ו], וכן השיב לענין קידוש לבנה וחייב שמו"ת וברכת האילנות וכיו"ב, ועי' בארוכה בס' מעשה חמד (פ"ג הערה נ"ה) מכמה ספרים שהשיב רבינו כן, ועי' גם בס' שמענו כן ראינו (פס"ז סי' כ"ג), ונשאל רבינו, להשיטות שמתחילים למנות מאה ברכות מהבוקר והלילה הולך אחר היום, איך נער בר מצוה יקיים מאה ברכות, הרי הוא נעשה בר מצוה בלילה, ונשאר לו

לרגל שמחת הבר מצוה לבנו של ידידנו היקר מזכה הרבים כבוד הרב יצחק גולדשטוף שליט"א

אשר הוא הגבר אשר נטה שכמו לקחת ע"ע עול תורה, וזכה להפיץ תורת רבינו אור העולם זי"ע, ושאר גדולי עולם זצ"ל, ויבלחט"א, על פני תבל, בחכמת לב ובס"ד מרובה, יזכהו הש"ת שיראה ברכה בעמלו, ויגדל בנו היקר אליעזר חיים נ"ו לאילנא רברבא לתפארת בישראל, וירוה נחת ממנו ומכל יוצ"ח לאורך ימים ושנים.

בשם אלפי רבבות הנהנים מטובו תמידים כסדרן בהכרת הטוב מרובה

שמעון ויסברג

מה יקבל ע"ע נער הבר מצוה

רבינו זצ"ל היה מביא מאביו בעל הקה"י זצ"ל, שהיה מייעץ לנער בר מצוה לקבל ע"ע הזהר ביותר במצות כיא"א החמורה, והראה הירושלמי קידושין (פ"א ה"ט) יל המשנה כל העושה מצוה אחת מטיבין לו ומאריכין את ימיו ונוחל את הארץ, אמר רבי יוסי בי רבי בון מי שייחד לו מצוה ולא עבר עליה מימיו מה אית לך אמר רבי מר עוקבן כגון כיבוד אב ואם. ובשנים האחרונות היה אומר לקבל ע"ע למוד כל הש"ס בבלי וירושלמי. בהזדמנויות אחרות אמר רבנו לילד בר מצוה שילמד הלכות תפילין (כל משאלותיך עמוד ק"ו).

כל המשניות לפני הבר מצוה

ואמר רבינו זצ"ל אבא למד אתי לפני הבר מצוה שתי פעמים כל הששה סדרי משנה כי זה כולל כל התורה. (כל משאלותיך עמוד מ"א). ואמר שגם הוא למד עם בניו כל המשניות ורוב הש"ס (ועם א' סיים כל הש"ס) שיהיה להם מושגים בכל מקום, שידברו על בורר שלא יחשבו שזה ברירה, ואף שאין כ"כ תועלת מלימוד כזה עם לא חוזרים, אבל זה מועיל שהענינים לא יהיו זרים אצלו. החז"א היה אומר עד הבר מצוה צריך לגמור ש"ס אח"כ ללמוד כמו שצריך, (מנחת תודה),

ואמר רבינו זצ"ל, מורי ורבי הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל היה אומר בשם החז"א שעד בר מצוה צריך ללמוד ש"ס, אח"כ זה כבר מאוחר, נישט קענען, היינו שלא כיון שמועיל כבר לדעת ש"ס, אלא דורכלרנעך ש"ס, היינו לעבור על הש"ס, אני למדתי עם א' מבני ש"ס עד בר מצוה, רצייתי שהגמרות לא יהיו אצלו זרות, שיהיה לו ידיעה בכל העניינים, אבא לא למד עימי הכל רק מס' שאני רצייתי, ורצה שאלמד עם תוס', לא הספקתי ש"ס עד בר מצוה, בגמ' ע"ז (נ"ו ב') אמרו ההוא ינוקא דתנא עבודת כוכבים בשית שנין פרש"י בן שש שנים ושאלוהו וענה וכן פוסקים שם כפי מה שאמר הינוקא, (כל משאלותיך עמוד תקמ"ב).

להתנות שיהיה הכל בלא נדר

אמר לי רבינו זצ"ל לפני הבר מצוה, שכדאי לומר בפה שכל מנהג טוב שיהנה ג' פעמים, שיהיה בלא נדר, שלא יכנס ח"ו בעון נדרים, ואמר בשם אביו מרן הקה"י זצ"ל דבמנהג טוב שנהג ג' פעמים ולא קבל בפה אפשר לסמוך על המסירת מודעא אחר התרת נדרים בער"ה, ואמר שכ"כ הגר"ח זוננפלד זצ"ל בשו"ת שלמת חיים (סימן ס"ב).

חיוב ברכוה"ת בליל הבר מצוה

אמר רבינו זצ"ל, שאביו בעל הקה"י זצ"ל ומרן החז"א זצ"ל לא אמרו לו בבר מצוה לכוין שנית לצאת באהבת

רק כמה שעות עד כלות היום, והשיב, ברכה של קטן זה גם ברכה (שמענו כן ראינו ח"א עמוד פ"ב), וכמו כן לענין תפילת תפילת ר' נחוניא בלילה של הבר מצוה השיב שלא צריך לומר שוב בלילה (דולה ומשקה עמוד ז), וכן השיב שגם בקטן יש דין עוסק במצוה דלא גרע מעוסק במצוה קיומית (תל תלפיות תשובה ר"ו), וגם בסוכה שישב קטן הוקצה למצותו (סוכת חיים עמוד תער"ב), ולענין מצוה השיב רבינו, במי שמת והניח בנים גדולים וקטנים שלא הגיעו לחינוך דא"א לומר דכיון שהקטן לא מחוייב במצוה הו"ל כשותפות עכו"ם ופטור ממצוה, דזה אינו נכון, דקטן בר מצוה אלא שאין נענש, (דעת נוטה ח"ד תשובה ק"א) וביאר רבינו, דאף אמנם דאינו מזהר מ"מ בר מצוה הוא שאם מקיים חשיב קיום מצוה וכיון שיש בזה קיום מצוה אינו נכון שתהא שותפתו פוטרת מן המצוה (דעת נוטה שם).

חיוב בר מצוה בתענית נדחה

נשאל רבינו זצ"ל, בקטן שיהא בן י"ג ביום י"א באב ות"ב חל בשבת ונדחה ליום א' אם חייב לצום וכן בשאר צומות, והשיב שחייב לצום, (ס' מועדי הגר"ח ח"א תשובה רצ"ז).

תענית סמוך לבר מצוה

אמר רבינו זצ"ל, דקטן אי"צ להתענות אפי' סמוך לבר מצוה, ואפי' נעשה בר מצוה למחר, ומעולם לא שמענו שיהגו שיאמר עננו אף כשמתענה לחינוך עד מנחה, כיון שאינו חייב בתענית (כ"כ רבינו בהערה לס' קרא עלי מועד פ"א הערה ד ועי' במועדי הגר"ח ח"ב ס' תי"ז שהשיב למעשה שיכול לומר).

בר מצוה של רבינו זצ"ל

בהזמנות באחד מימי חודש טבת בעת טעימת שחרית לפתע אמר רבינו זצ"ל, היום יום בר המצוה שלי, [כדרכו שלא עושה ענין מיום הולדת, באומרו יום הולדת מצינו רק אצל פרעה, ואמר על זה מרן הגרא"ל שטינמן זצ"ל, כיון שרבינו כל שיחו ושיגו רק בדבר של מצוה, והרי יום הולדת אינו שייך למצוות, אלא יום בר המצוה, לכן מזכיר רק הבר מצוה], וסיפר רבנו, פעם לא היתה כלל סעודה בבר מצוה, הבר מצוה שלי הייתה בישיבת בית יוסף עם קצת מזונות ושתייה, ולא הייתה סעודה, הזמנות נשלחו רק לכמה יחידים, השכן כתב את ההזמנה במכונת כתיבה, קיבלתי רק כמה ספרים, החזון איש נתן לי ספר חזון איש על יבמות, והוא אצלי, הרב מפונוביז' נתן מאירי על חולין, הג"ר מתתיהו שטיגל חובת הלבבות קטן [בס' אלא ד"א של הלכה פ"ז כ' שהביא מס"י], רבי יעקב הלפרין משניות רבי שמעון גריימן היה אז חתן במשפחה וחמיו המוהל הרב שקול נתן ג"כ משניות, אביו של הג"ר אברהם פרבשטיין שהיה חייט ותפר לי את הבגדים ובשעתו היה ראש הקהילה נתן לי גמרא ברכות פרק קמא עם ניקוד, הבנים של הג"ר שמואל גריימן נתנו בשותפות ספר, הג"ר יהושע קרליץ נתן ספר בבר מצוה, [הראה לי גם חיי אדם שקיבל מהחברים עם הקדשה], וסיפר שבבר מצוה השתתף גם הזבינקע רב הגרא"י גרשנבוין זצ"ל, כמדומה שהרב מפונוביז' אמר דברים קצרים, והוא איחר לבר מצוה כי שב מהלוויה של הגר"מ חרל"פ, ובכניסתו אמר טוב ללכת לבית האבל מלכת אל בית משתה, אמרתי דרשה על היסח הדעת בתפילין, וזה הסתעף לטומאה (כל משאלותיך).

ופעם אחרת כשנשאל רבינו, בענין הבר מצוה שעשו לו, בר מצוה? מי היה עושה? הבר מצוה שלי היה בישיבה בבית יוסף, היה רק יין ועוגה, ובאו החזו"א והרב מפונוביז', וחברים מהתלמוד תורה, לישיבת תפארת ציון נכנסתי שנה אחר הבר מצוה, השכן שלנו עשה כמה הזמנות במכונת כתיבה, ואמרתי דרשה בענין היסח דעת בתפילין ומסתעף לדין טומאה הותרה, שקשור לקרבן פסח, ומודפס באחד מספרי אבא, זה היה דרשה שלו, לא הפריעו לדרשה, קבלתי שבע ספרים ואלו חלקם מהחזו"א קבלתי חזו"א על עירובין ואחד הביא מסילת ישרים ר' יהושע תנחום קרליץ הביא משניות, (מנחת תודה עמוד ק"ע).

ופ"א כאשר שאלו את רבינו, מה הגדר של הסעודה לנער בר מצוה עם ברכת המוציא דווקא או די במזונות בלי נטילת ידיים, השיב, בבר מצוה שלי היה רק יין ומזונות והערינג, ונעשתי בר מצוה, לא צריך יותר מזה, שמחת בר המצוה שלי נערכה בישיבת בית יוסף שבגבעת רוקח בבני ברק בליל בר המצוה אחר מעריב בחדר אוכל, אבי הסטיפלער היה שם ר"מ, היה על השולחן יין ועוגה ללא נטילת ידיים, קבלתי ז' ספרים, חזון איש

על יבמות ממרן החזו"א, מסילת ישרים מ"מ שטיגל זצ"ל, ועוד, מרן זללה"ה שהשתתף לא הניח שיפסיקו את הדרשה בשירים את הדרשה הכנתי על פי מראה מקומות שאבא הראה לי ועל פי זה אמרתי את החידוש ואח"כ הדפיסו באחד מספריו כי החידוש היה משלו, (אלא ד"א של הלכה פ"ז ס"א) אביו מרן הקה"י זצ"ל הורה לו להניח תפילין חודש קודם הבר מצוה, ורוב הנהגותיו של רבנו בהלכות תפילין היו מאביו הקה"י שלימד אותו קודם שנעשה בר מצוה איך להניח תפילין (שם).

איזה ספר כתב רבינו בבר מצוה

אמר רבינו, את הספר שיח השדה חלק ג' כתבתי בגיל בר מצוה, ובאמת חלק מהדברים שלא היו נראים בעיניו אח"כ הוציא מהספר (מנחת תודה עמוד ק"צ).

דרשת בר מצוה

לגבי הדרשה של בר מצוה, אמר רבנו זצ"ל, כי רוב הנערים היו אומרים משאגת אריה אודות לילה זמן תפילין וכדומה, אבא הקה"י זצ"ל אמר לי מליצה בשם מגיד אחד, שבכל ברית בא אליה הנביא ובכל בר מצוה בא השאגת אריה, אני אמרתי שטיקל תורה של אבא, עם שייכות לשאגת אריה, בחתונה היו מפריעים לחתן אבל לא בבר מצוה, בר המצוה שלי היה בבית המדרש של ישיבת בית יוסף, כי עשוהו על תנאי ויכלו לערוך סעודות, (כל משאלותיך שם).

רבינו זצ"ל היה מבקש לשמוע דרשת הבר מצוה, ולא היה נותן שיפריעו לדרשה, ואמר רבנו, החזון איש הקפיד שלא יפריעו לנער בר מצוה מלומר את הדרשה, והוסיף, הרי הנער כל כך טרח להכין, ובסוף לא נותנים לו לומר, ואכן כשהשתתף בבר מצוה ואמר שלא להפריע מפני כבודו לא היו מפריעים, (כל משאלותיך עמוד ק"ו), וכשטענו שמנהג זה נעשה כדי שלא לבייש מי שאין לו, אמר רבינו, גם אם כך שלא רוצים לבייש, אבל לא להפסיקו מיד, אלא שיאמר מקצת, שאם לא כך זה מבהא את דברי התורה, ונאמר מסיר אזנו משמוע תורה וגו', החזון איש סבר שזה בזיון התורה שלא נותנים לו כלל לדבר לפחות שיגיד איזה שטיקל, (שם).

לדחות סעודת בר מצוה

נשאל רבינו זצ"ל, בענין מה שכתב במג"א ומובא במשנ"ב (סי' רכ"ה סק"ו) שגם אחר יום הבר מצוה אם יש בסעודה דברי תורה הוי סעודת מצוה, האם אפשר מחמת כן לדחות הבר מצוה לזמן שיותר קל למשתתפים, והשיב, בר מצוה סעודתו רק בו ביום, ומה שעושה אח"כ לא מעלה ולא מוריד, ומה שאמרת שאם יש דברי תורה הוי סעודת מצוה, זה כמו שיעשה בחודש אחר, ואין זה שייך לבר מצוה, כאשר אינו יכול לעשות סעודת בר מצוה בליל ה"ג יכול גם לילה שלאחריו, אבל אחר כך, זה כבר רק זכר לבר מצוה, וכאשר אחד מנכדי רבנו אמר לו כי בנו נהיה היום בר מצוה, אבל סעודה לאחרי עושה בשבוע הבא, אמר לו רבינו, אם כן יש לי עצה בשבילך, תמתין כבר עד החתונה, ותעשה אז את הסעודה, (כל משאלותיך עמוד ק"ה).

מנהגי סעודת בר מצוה

אפשר להקל בבר מצוה לעשות כלי שיר (דולה ומשקה עמוד ר"מ), בסעודת בר מצוה י"ל על נהרות בבל (עלי שיח עמוד ק"י ס"ו), אפשר לעשות בר מצוה בחול המועד (שם עמוד קנ"ז ס"א), יכולים המשתתפים לומר בברהמ"ז ברכת בעל הבית (דולה ומשקה).

אם לעשות בר מצוה באולם או בבית

אחד מנכדי רבינו זצ"ל, שהזדמן יום הבר מצוה של בנו בשבת, לאחר שעלה לתורה עלה לבית רבינו לקידוש, והחתן הבר מצוה אמר הדרשה לרבינו, ובה הסתפק בחגיגת הבר מצוה לבנו, במוצאי שבת רצה רבינו לבא במיוחד לביתו להביא מתנה לחתן בר מצוה, ואמר שהוא גר בקומה גבוהה ואעפ"כ רצה לטרוח לעלות, וכתב לו הקדשה ארוכה על שונה הלכות שלא כהרגילו, כשבא אביו של נער הבר מצוה לרבינו למחרת ביום א', העיר לו, למה לא עשית לבן בר מצוה, הרי כתוב בגמ' (שבת י"ב) שלא ישנה בן בין הבנים היית צריך לעשות לו בר מצוה באולם, וכשאמר האב שהבן הסכים בלב שלם, אמר רבינו, הוא ילד טוב, אמרת לו אז הוא הסכים, ילד זוכר כל החיים שלא עשו לו בר מצוה, והמשיך רבינו, בטח לא עשית לו בר מצוה כי גם חששתם מעין הרע, זה לא טעם נכון, כיון שבב"ב אמר החזו"א שאין עין הרע, והוסיף רבינו שבזכות זה שיותר הוא יהיה תלמיד חכם

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

גדול, לאחר זמן שאל רבינו את אביו אם הילד בר מצוה נרגע ואם קנה לו ספרים, ובידך יהיה לך הרבה נחת ממנו ושוב לאחר זמן רבינו שאל את אביו של הבר מצוה אם הוא שמח מהברכה שכתבתי לו, בכוונה כתבתי לו כך, שלא כהרגיל, מגיע לו, בגלל שלא עשו לו בר מצוה, (מנחת תודה).

מה לעשות כשבת נעשית בת מצוה

נשאל רבינו זצ"ל, האם האם גם בבית עושים עסק מכך שנעשית בת מצוה, והאם הרב עשה משהו, והשיבך בודאי שעשית, ביום זה אמרתי לה, כל נדרים שנדרת בתוך ביתי הרי הן מופרין (נדרים י"ב ב'), אבל לעשות סעודה כמו בבן, זה מגיע מהגויים שרוצים להשוות בת לבן, ואבא לא היה נותן לעשות את זה, הם מתנהגים בשגעון, וגם יש בזה חשש לא תלבש, והוסיף אח"כ, וכי כאשר תקנה עבד או שפחה ועל ידי זה נהיה חיוב במצוות כמו אשה, האם תעשה עסק מזה, וסיים, אנו נוהגים לקנות סידור לבנותינו וגם לנכדותינו ועושים כן כדי שירגישו שהם בני מצוה מהיום, ורבינו כותב הקדשה בכת"ק לכל א' מנכדותיו, בזה הלשון, בעזה"י ו' אייר תשע"ב, מתנה לנכדתי ליום שאת חייבת במצוות תתפללי בו בכוונה ותזכי לחיים ארוכים וטובים בברכה סבא חיים קנייבסקי. (כל משאלותיך עמוד ק"ב).

ולאחד מהנכדים שסיפר רבינו שבתו נעשתה בת מצוה, אמר רבינו, שתקפיד על ג' תפלות ביום, שהחזו"א היה סבור שנשים צריכות להתפלל גם מעריב, הוסיף רבינו, בפרט שהיא הגדולה והבכורה צריכה בעיקר לזוהר יותר שתהיה דוגמא לשאר המשפחה, (מנחת תודה עמוד צ"ז להדבק עמוד ר"מ).

בר מצוה ת"ח קודם לש"ץ זקן ע"ה שקולו נעים

אמר רבינו זצ"ל ששאל מה עדיף, האם חזן זקן עם זקן ארוך עד הרצפה, וקול מאד יפה, ומאריך חצי שעה חזרת הש"ץ, ומצד שני, נער בר מצוה שגומר תוך חמש דקות חזרת הש"ץ, ויש לו קול של בת היענה, אבל להזקן יש דברים בתפלה שלא יודע פירושו, ואילו הנער בר מצוה יודע, ואמר רבינו, זה רמ"א מפורש בהלכות תפלה (סי' נ"ג) וז"ל עם הארץ זקן וקולו נעים והעם חפצים בו ובן י"ג שנה המבין מה שאומר ואין קולו נעים הקטן הוא קודם, (מנחת תודה).

בענין ברכת ברוך שפטרני

מנהג רבינו זצ"ל, היה לברך ברוך שפטרני ללא שם ומלכות (אלא ד"א פכ"ד ס"ה), ונשאל אם אפשר לברך שלא בפניו של בן, והשיב, לכאול לא שייך, וצ"ע, (קובץ שו"ת מרבינו בעניני בר מצוה סי' ס"א וכן בס' שיח חיים עמוד שצ"א הביא מרבנו דלשון הברכה משמע דוקא בפניו), ובמקו"א נשאל מרבינו, בענין בן הנעשה בר מצוה במדינה אחרת מאביו, האם אביו מברך במקומו ברוך שפטרני, והשיב, מברך. (לבנימין אמר סי' רכ"ב ס"ב ועי' בלקט יושר או"ח סי' ע).

בר מצוה קודם ליאצייט

רבינו זצ"ל סיפר, שהגאון ר' נחום מאיר קרליץ כשהיה רב בחו"ל, נשאל מי קודם בעליה לתורה, יאצייט או בר מצוה, ופסק שהיאצייט קודם, כשסיפר זאת לחזו"א, אמר לו שאינו צודק, הבר מצוה קודם כיון שזה פעם אחת בחיים, אז עדין לא היה משנה ברורה לאחר שיצא המשנה ברורה ראו שכתוב שם כדברי החזו"א (מנחת תודה). ועי' בזה בביאור"ל (סי' קל"ו ד"ה בשבת) וכתב רבינו, משמע בלשון הביאור"ל שבאותו שבוע שנעשה בר מצוה באמצע השבוע, דאפי' שאינו בר מצוה בשבת יש חיוב לקרותו בשבת, ואפשר שדוקא אם עדיין לא עלה לתורה באמצע השבוע, וכתב רבינו, שיתכן שמצד המנהג יש לעלותו שנית גם בשבת, ועוד כתב, דאם נעשה בר מצוה ביום שני או חמישי יש נוהגין לקרותו גם בימים אלו, ואמנם בשערי אפרים (שער ב ס"ב) מבואר שדוקא שנעשה בר מצוה בשבת עצמה יש חיוב לקרותו משא"כ אם נעשה בר מצוה באמצע, (אשי ישראל).

בר מצוה שטועה בקריאת ההפטר

נשאל רבינו זצ"ל, איך ההנהגה הראויה, האם לתקן בחור בר מצוה שטועה בקריאת ההפטר, שמאד מתרגש, אמר רבינו, הוא צריך ללמוד שלא לטעות, (מנחת תודה עמוד ש"ח).

כאן בביהכ"ס המפטיר פנוי לבר מצוה

רבינו זצ"ל, היה נקרא הרב של ביהכ"ס לדרמן, בפרט אחרי שהגאון הגדול רבי יהודה שפירא זצ"ל נפטר, וגם בימיו, במנין של הנץ היה מקובל שרבינו זצ"ל מקבל תמיד את המפטיר

בשבת שובה ובשבת הגדול, והנה כשהגיע לרבינו א' ממקורביו ושאל את רבינו מתי לעשות עליה לתורה לפני בר המצוה או אחרי, אמר רבינו זצ"ל נוהגים לפני, ושאל, מה לעשות, שבת לפני הבר מצוה זה שבת שובה, ובכל המקומות הרב של המקום מקבל את המפטיר, ואין מקום היכן יעלה למפטיר, רבינו זצ"ל אמר בשיא הפשטות והתמימות: תבוא פה אצלנו, כאן אין רב לבית הכנסת, והמפטיר פנוי, אמר השואל לרבינו זצ"ל, אוי ואבוי אם אבוא לפה מה יעשו לי, רבינו חזר ואמר תבוא לפה, כאן אין רב, אין מי שיקבל מפטיר, תראה שיתנו לך, המעשה מופלא והמדהים הזה מבטא איך אצל רבינו זצ"ל לא נכנסה אצלו אפילו בדל מחשבה שמקבל מפטיר כל שנה מכיוון שנחשב רב המקום, אפילו לא עלה על דעתו שזו הסיבה, (להדבק).

1תחנון בבר מצוה

מנהגינו שאומרים תחנון במנין שיש חתן בר מצוה, גם כשהבר מצוה בו ביום, וגם במנין שהתאספו במיוחד עבור הבר מצוה ומיד אח"כ יהיה סעודת מצוה אומרים תחנון, (לבנימין אמר עמוד י"ט), ואף הבר מצוה עצמו ואביו יאמרו תחנון, (הליכות חיים סי' קמ"ה).

מחילה בבר מצוה

סיפר רבינו זצ"ל, הבן של רבי משה כהן שליט"א, הגבאי כאן בביהכ"ס, קיבל פעם אחת סטירה מאבא, כי אבא חשב ששיחק עם ספר, אך התברר שזה לא כן, ואבא הגיע לבר מצוה וביקש ממנו מחילה, כי בשעתו בעת הסטירה היה קטן ולא בר מחילה, (כל משאלותיך עמוד תרמ"ט). ונשאל רבינו, שמובא שהקה"ר הסביר הטעם שהמתין עד הבר מצוה, משום שלא מהני מחילת קטן, והאם עשה כן לפניו משורת הדין, כי לכאורה לא מצינו בהדיא מקור לזה שלא יועיל מחילת קטן בבין אדם לחבירו, והשיב רבינו, אין חילוק בין ממון לשאר דברים, (תשובות הגר"ח ח"ב עמוד תשע"ח), ונשאל רבינו, האם יש עניין שהורים יבקשו סליחה מבנם כשנהיה גדול ונעשה בר מצוה, וכן מפעם לפעם האם יש עניין לבקש סליחה גם מהבנים, והשיב רבינו, לא, (שמחת מרדכי).

להתכונן לחתונה מהבר מצוה

שאלו לרבינו זצ"ל, ממתני להשתדל להניח כסף בצד לחיתון הילדים, והשיב מגיל בר מצוה, (מנחת תודה)

חידה מרבינו לנערי בר מצוה

רבינו זצ"ל, היה רגיל לשאול חידה לנערי בר מצוה הבאים אליו, איך יתכן שיהיה חיוב להניח תפלין בשבת, והיה משיב ע"פ הסמ"ג (עשין ג), שצריך שיהיו על הגוף כל יום שני אותות, ובשבת איכא שני אותות, אות שבת ומילה, ולכן לא מניחים תפלין, ולפי"ז מי שלא מל עצמו משום שמתו אחיו מחמת מילה מניח תפלין בשבת, אבל כתבו הפוסקים שאין נוהגין כן, (ס' הספרים פ"י, ועי' תרומת הדשן ח"ב סי' ק"ח ובפמ"ג או"ח סי' כ"ט משב"ז סק"ב וביאור"ל סי' שמ"ד ס"א ד"ה אפי').

ברכה לבר מצוה

בפורים תשס"ז בין הבאים הרבים לרבינו זצ"ל, בא בחור בר מצוה עם אביו לקבל ברכה שיהיה תלמיד חכם, אמר לו רבינו, לא יעזור ברכות, אם תלמד תהיה תלמיד חכם, ואם לאו לא יועיל הברכה, וכן היה מעשים בכל יום, (דברי ש"ח).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ד יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

יומא טבא לרבנן!

לאחר שאזלה המהדורה הראשונה

של הספר "דברי ש"ח" חלק א'

הופיע ויצא לאור בימים אלו מהדורה נוספת, ניתן

להזמין במחיר מיוחד בסך 40 ₪ בלבד.

כולל משלוח חינם (בכפוף למוקד ההפצה ברחבי הארץ)

להזמנות: 053-3145900

וכן ניתן להשיג בחנויות הספרים

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

🏠 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 053-3145900 📠 077-2092005

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי ש"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 073-2757000 שלוחה-4310

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

פרשת נצבים וילך - הגאון רבי שאול קוסובסקי - שחור הדבר שאול'

ראש השנה ויום כיפור - מרן הגרי"ז הלוי זי"ע (ערב יו"כ)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

בת רבינו הרבנית הצדקנית מרת חנה שטיינמן ע"ה

א"ח יבלחט"א הגאון רבי שרגא שליט"א (י"ג אלול תשע"ד)

רק כעבור כחצי שעה, הגיח רכב פרטי ונעצר בפתח האולם, ומתוכו יצאו החתן והכלה המאושרים ונכנסו לחגוג את המשך החתונה.

והיכן הם היו? הנה הסכיתו ושמעו:

לאחר שהסתיימה החופה, ניגש רבינו זצ"ל אל בתו הכלה ואמר לה: שמן הראוי יהיה, שתלכו את והחתן לקבל ברכת מזל טוב מסבתא (היא גם רבינו הרבנית פעשא מרים ע"ה אשת מרן הסטייפלר) שקשה לה לבוא לחתונה.

כמובן, הכלה עשתה כדבריו וביקשה מן החתן לבוא עמה. ואכן מיד כשיצאו מה'חדר יחוד' הם עזבו את אולם האירועים לכחצי שעה, אל בית הסבתא הרבנית קניבסקי ע"ה, שהיתה חולה מאוד, ולא יכלה לבוא לשמחת החתונה, והיא שמחה עמם מאוד, האצילה מברכותיה על ראשם של בני הזוג.

כך, מתוך יסודות של כיבוד הורים והידור לסבתא הצדקנית ע"ה, הלך ונבנה הבית הגדול בישראל.

רבינו יוצא מאולמי 'קרויהזר' בבני ברק

כיצד צריך להיראות ביתו של גדול הדור

סיפר גיסה הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א: אחרי שנפטרה אימי ע"ה, היתה גיטתי הרבנית ע"ה מגיע כל שבוע בקביעות לביתו של אבי מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל ומסדרת ושוטפת את הבית.

כשהגיע חול המועד, היא הגיעה כרגיל והחלה לשטוף את הבית שהיה מלוכלך מאוד מהמוני האנשים שצבאו על דלתותיו.

כאשר הבחין בזה אבי מרן הגרא"ל זצ"ל, העיר: מי התיר לשטוף את מרצפות הבית בחול המועד, והרי זה מלאכה שיש בה טירחה.

ענתה: אבא שלי אומר כי "בית של גדול הדור צריך להיות נקי ומותר לשטוף גם בחול המועד!"

ואבי הגרא"ל שמע את הדברים, ולמרות שלעצמו החמיר כל השנים, שלא ישטפו את הבית כל ימי חול המועד, שתק וקיבל את דבריה.

רבי משה שטיינמן שליט"א בן מרן הגרא"ל זצ"ל

מצות יד ומצות מכונה

כאשר נולדה הבת הגדולה וגדלה מעט, בהגיע חג הפסח ביקש רבינו לתת לה לאכול אך ורק מצות שנאפו בעבודת יד ולא 'מצות מכונה'. יש להוסיף, כי למרות שרבינו סבור שמצות מכונה יוצאים בהם את המצוה של מצות בחג, מכל מקום לכתחילה הוא מעדיף לאכול רק מצות-יד כל ימי הפסח. וכך החל להנהיג את ילדיו.

אמנם כאשר שמע מכך אביו הגדול מרן הסטייפלר זצ"ל, האיר את תשומת ליבו באמרו: אמנם כל עוד הם צעירות אפשר לתת להם מצות יד, אבל הרי יתכן שאחרי שינשאו ירצה הבעל שיאכלו מצות מכונה, ובכך הם נכנסים לחששות שונות של 'נדר לדבר מצוה' וכדו', לכן את הבת הזו שכבר החלה לאכול מצות יד, תמשיך בכך, אבל הבת הבאה ואילך כדאי שלא תקפיד לתת להם רק מצות יד.

והנה, דבר ה' היה בפיו, וכך אכן היה: הבת הגדולה נישאה לחתן רבי שרגא, שמקפיד גם הוא מאז ילדותו לאכול בפסח רק מצות יד, ואכן היא המשיכה תמיד להקפיד על מנהג זה.

ולעומתה, הבת הבאה נישאה לרבי יצחק קולדצקי שהקפיד מבית הוריו להיפך: לאכול בפסח דווקא מצות מכונה, כמנהג הרבה מאנשי ירושלים, ואחרי הנישואין ביקש שגם היא תאכל רק מצות מכונה בפסח...

(ויש לציין שההמשך היה שרבינו אמר לחתנו זה, שהחזון איש לא היה נוחה דעתו מלקיים מצות אכילת כזית במצת מכונה, ולכן נכון שיאכל מצות יד לכל הפחות בליל יום טוב ראשון, ואמר לו שאם הוא חושש מחסרון כסף הוא יסייע בזה, וכידוע כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה וכו').

מימין לשמאל: רבינו, חתנו רבי שרגא שטיינמן, רבי יצחק קולדצקי (במרכז), הבן רבי אי"ש קניבסקי, ובשמאל נראה המחותן רבי שכנא קולדצקי שפת האידיש

בשנים הראשונות לאחר נישואיו היה רגיל לשוחח עם זוגתו הרבנית ע"ה ועם הילדים הגדולים בשפת האידיש. בהמשך כאשר נוכח שבמוסדות הלימודים שבבני ברק רגילים יותר לשפת העברית, שינה את מנהגו. הילדים הגדולים ידעו היטב את שפת האידיש והצעירים ידעו פחות טוב.

החתן והכלה שנעלמו

הבחורים הרבים שבאו לחגוג את שמחת נישואי החתן רבי שרגא שטיינמן שליט"א עם הכלה בת בכורה לרבינו זצ"ל, באולי 'קרויהזר' שבבני ברק, פנו אל 'חדר היחוד' על מנת ללוות בשירה ובצהלה את החתן לאולם הריקודים, אך הנה נכונה להם הפתעה: החתן והכלה אינם.

בירורים שונים אצל משתתפי השמחה - כל אלו העלו חרס. החתן והכלה נעלמו. גם האורחים הרבים והנכבדים כדוגמת מרן הגרא"מ שך זצ"ל, שהגיעו לכבודם של הסבים הגדולים, מרן הסטייפלר ומרן הגרי"ש אלישיב שמחתנים את הנכדה הבכורה, ולכבודם של המחותרים הנכבדים מרן הגרא"ל שטיינמן ורבינו, הופתעו לראות שאין חתן ואין כלה.

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

📍 רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

☎ 077-2092005 📠 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

📞 נדרים פלוס 03-7630585 - שלוחה 1586

📞 קהילות 073-2757000 - שלוחה 4310